

**До 100-річчя
утворення
Західно-
Української
Народної
Республіки**

ЗУНР

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ ІВАНА КУРАСА НАН УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА НАН УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМЕНІ ІВАНА КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

1918 - 1923

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

ТОМ

I

А - Ж

Рекомендовано до друку Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника 27 лютого 2018 р. (протокол № 2)

Організатор проекту:

Факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Пропоноване енциклопедичне видання вперше в українській та зарубіжній історичній науці презентує читачеві комплексне дослідження одного з найяскравіших феноменів вітчизняної історії – доби Західно-Української Народної Республіки. Енциклопедія є результатом тривалих наукових студій і сучасного творчого осмислення фундаментальних процесів українського державотворення і соборності на початку ХХ століття, узагальнення здобутків вітчизняної та зарубіжної історіографії у вивченні даної проблеми за роки незалежності України. На великому і якісно новому джерельному матеріалі з вітчизняних та іноземних архівосховищ і наукових бібліотек, ураховуючи сучасні методологічні підходи й останні досягнення соціогуманітарних наук, автори видання – науковці з Івано-Франківська, Києва, Львова, Рівного, Тернополя, Чернівців – розглядають передумови революційного чину в Галичині, внутрішню і зовнішню політику ЗУНР, її збройну боротьбу і міжнародне становище, національні, соціально-економічні, культурні, етноконфесійні процеси в краї, партійно-політичну систему, правову і законотворчу діяльність творців ЗУНР. Велику увагу приділено повсякденному життю й побутові населення західноукраїнського регіону у 1918–1923 рр., просопографічним аспектам історії ЗУНР, питанням історичної персоналістики і біографістики, історіографії та джерелознавства ЗУНР, відомим і маловідомим історичним постатям борців за українську державність, незалежність і соборність, висвітленню різноманітних тем і сюжетів Енциклопедії за допомогою унікальних фотодокументів та оригінального, аутентичного ілюстрованого матеріалу.

Енциклопедичне видання пропонуємо увазі викладачів вищої і середньої школи, учнів, студентів, аспірантів, докторантів, усіх, хто цікавиться історією України ХХ століття.

Рецензенти:

Володимир Баран – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії України Східноукраїнського національного університету

Геннадій Боряк – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України

Ярослав Калакура – доктор історичних наук, професор кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Костянтин Кондратюк – доктор історичних наук, професор кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка

Юрій Терещенко – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України і туристознавства Київського національного лінгвістичного університету

РЕДАКЦІЙНА РАДА

МИКОЛА КУГУТЯК

декан факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор (співголова)

МИКОЛА ЛИТВИН

керівник Центру дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, доктор історичних наук, професор (співголова)

СТЕПАН ПАВЛЮК

директор Інституту народознавства НАН України, доктор історичних наук, професор, академік НАН України (співголова)

ОЛЕГ РАФАЛЬСЬКИЙ

директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені Івана Кураса НАН України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України (співголова)

ОЛЕКСАНДР РЕЄТ

заступник директора Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України (співголова)

ІГОР СОЛЯР

директор Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, старший науковий співробітник, професор (співголова)

ІГОР ЦЕПЕНДА

ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор політичних наук, професор (співголова)

СТЕПАН БАРНА

голова Тернопільської обласної державної адміністрації

МИКОЛА ВІТЕНКО

директор Навчально-наукового центру дослідження історії українського національно-визвольного руху імені Олександра Карпенка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат історичних наук, доцент

ОЛЕКСАНДР ГАНУЩИН

голова Львівської обласної ради

ОЛЕГ ГОНЧАРУК

голова Івано-Франківської обласної державної адміністрації

ОЛЕКСАНДР ДОБРЖАНСЬКИЙ

декан факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор історичних наук, професор

ОЛЕГ ЖЕРНОКЛЕЄВ

завідувач кафедри всесвітньої історії факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор

ВАСИЛЬ МАРЧУК

завідувач кафедри політичних інститутів та процесів факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор

ВІКТОР ОВЧАРУК

голова Тернопільської обласної ради

ОЛЕГ ПАВЛИШИН

кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка

МАЙ ПАНЧУК

завідувач відділу національних меншин Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені Івана Кураса НАН України, доктор історичних наук, професор

ІВАН ПАТРИЛЯК

декан історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор

ІГОР РАЙКІВСЬКИЙ

завідувач кафедри історії України факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор

ОЛЕГ СИНЮТКА

голова Львівської обласної державної адміністрації

ОЛЕКСАНДР СИЧ

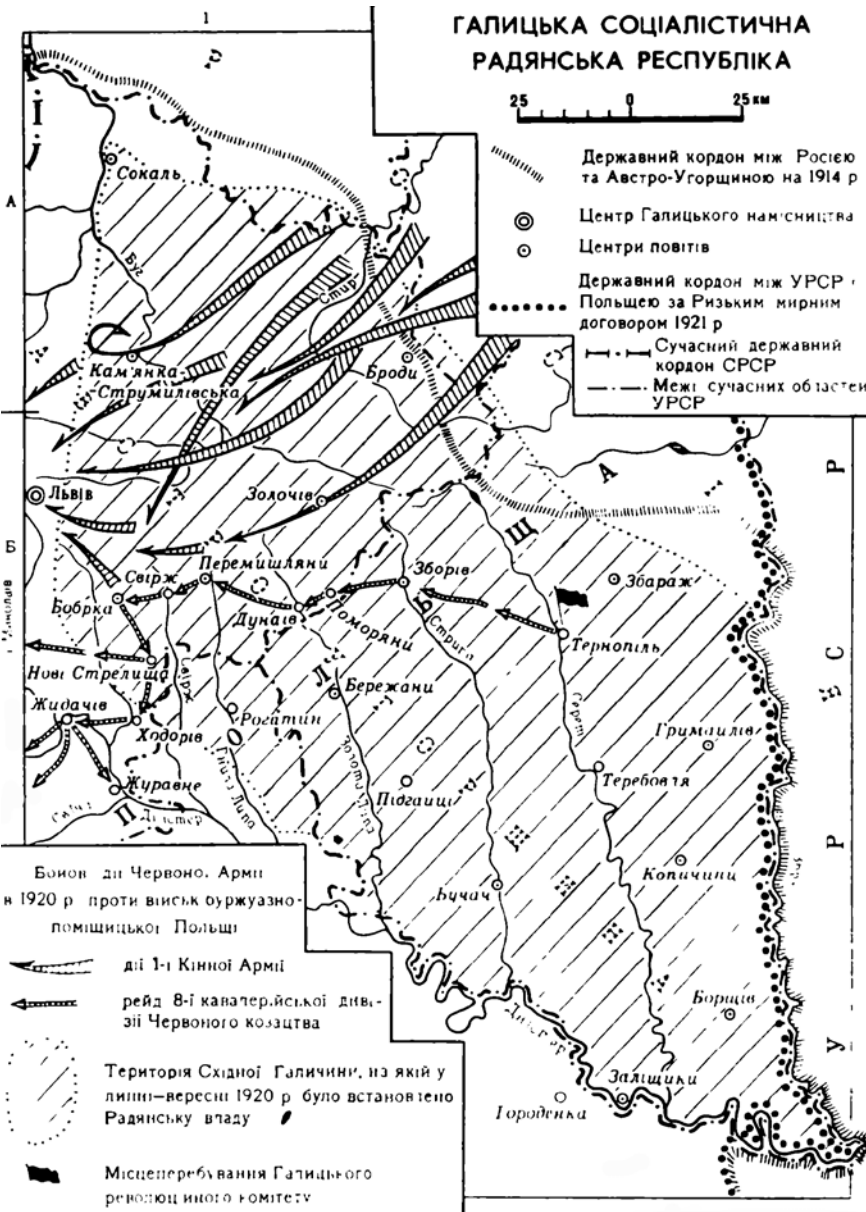
голова Івано-Франківської обласної ради

уряд. комісії, до якої входив відпоручник прокуратури Терноп. окружного суду українець Островський (брат старшини УГА). За його свідченнями, у могилах знайдено велику кількість жертв з практикованими чекістами пострілом у потилицю та зв'язаними руками, серед них і жінок в укр. нар. строях. Рад. історіографія факт існування ГНК замовчує (РЕІУ. Т. 1. К., 1969. С. 395).

Лит.: Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 5. Вінніпег, 1976.

Іван Зуляк, Богдан Якимович

ГАЛИЦЬКА СОЦІАЛІСТИЧНА РАДЯНСЬКА РЕСПУБЛІКА (ГСРР) ств. кер-вом РСФРР внаслідок походу ЧА на Польщу в ході польсь.-рад. війни 1920 як політ. стр-ра і плацдарм для подальшої комуніст. експансії в Центр. Європу. Галревком, сформований у м. Київ на поч. 07.1920 як вищий орган рад. влади на тер-ї Сх. Галичини (голова В. Затонський), 15.07.1920 опубл. декларацію "До працюючих всього світу, до урядів Соціалістичних Радянських Республік і до урядів усіх капіта-

лістичних держав” про створення ГСРР. У 2-й пол. 07.1920 ЧА вступила на тер-ю Галичини, 1.08.1920 Галревком перебрався до м. Тернопіль, де ухвалив свій перший декрет “Про встановлення соціалістичної радянської влади в Галичині”. ГСРР під контролем військ. частин ЧА включала 17 повітов. міст, 48 м-к і понад 1,1 тис. сіл, що становило бл. 33 % тер-ї всієї Сх. Галичини і 35 % нас. До складу ГСРР увійшли 16 повітів – Бережанський, Борщівський, Бродівський, Бучацький, Гусятинський, Заліщицький, Збаразький, Зборівський, Золочівський, Підгаєцький, Рогатинський, Скалатський, Сокальський, Терехівський, Тернопільський і Чортківський, а також частково Бібрський, Кам’яно-Струмилівський, Перемишлянський і Радехівський. Галревком як держ. влада мав 12 відділів (закорд. справ, фінансовий, земельний, продовольчий, торг.-пром., транспортний, юстиції та ін.), згодом – 18, для б-би з контрреволюцією була ств. Галиц. надзвичайна комісія. Декрети Галревкому ліквідували приватну власність на засоби вир-ва і землю, встановили 8-годинний робочий день, відокремили церкви від д-ви, націоналізувавши церк. маєтки, запровадили єдину трудову школу з 7-річним навч. та ін.

У зв’язку з провалом походу ЧА на м. Варшава 15.09.1920 Галревком покинув м. Тернопіль, а 21.09.1920 ГСРР припинила існування.

Лит.: Возз’єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною. К., 1989; *Сливка Ю. Ю.* Галицька Соціалістична Радянська Республіка // ЕІУ. Т. 2. К., 2004. С. 29; *Тищик Б. Й.* Галицька Соціалістична Радянська Республіка (1920 р.). Львів, 1970.

Ігор Райківський

ГАЛИЦЬКЕ БЮРО ПРИ ЦК КП(Б)У (ГАЛБЮРО) ств. на поч. 04.1919 відповідно до резолюції ІІІ з’їзду КП(Б)У від 2.03.1919 про “Поточний момент і завдання партії”. Завданням Галбюро було проведення орг. та масово-політ. роботи серед колиш. військовополонених і біженців – галичан, які пере-

бували на тер-ї рад. України, а також надання допомоги підпільним комуніст. орг-ціям, що діяли на ЗУЗ. Галбюро встановило зв’язки з галиц. згромадженнями, серед яких проводило агітаційну роботу.

Галбюро співпрацювало з Галиц. орг. к-том КП(Б)У, Галбюро при РКП(б) та Галревкомом. Його представники були в кер-ві КПСГ. Окремі чл. Галоргкому входили до складу Галбюро. Спільно з Галоргкомом друкували листівки, брошури, ж. “Галицький комуніст”. Керівний центр перебував у м. Харків. Діяло до 05.1919. Першим керівником Галбюро був М. Левицький.

Рішенням ЦК КП(Б)У від 23.11.1920 ств. нове Галбюро на чолі з В. Затонським, яке ліквідували після підписання Ризьк. мирн. договору 18.03.1921.

Лит.: *Литвин М. Р.* ЗУНР і Галицька СРР у геостратегії більшовицької Росії // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наукових праць. Вип. 18. Львів, 2009. С. 101–118; *Його ж.* 1920 р.: Більшовицькі експерименти в Галичині // Вісник Львівської Комерційної академії. Львів, 2010. Вип. 9. (Серія – Гуманіт. науки). С. 50–56; *Науменко К. Є.* Галицьке бюро при ЦК КП(Б)У // ЕІУ. Т. 2. К., 2004. С. 29.

Ігор Пулюй

ГАЛИЦЬКЕ БЮРО ПРИ ЦК РКП(б) ств. 26.02.1920 для комуніст. агітації і пропаганди серед вихідців із Зх. України – біженців і колиш. військовополонених, які опинилися на тер-ї РСФРР. Метою агітації було залучити бл. 50 тис. військовополонених та біженців з Галичини на бік рад. влади й використати в майбутній війні з Польщею. До його складу входили: І. Краснокутський, О. Пушкар, Я. Баландюк, Н. Кухарчук, О. Гарасевич, І. Запарнюк та ін.

На місцях було ств. відділення бюро при окремих губкомах партії та політвідділах з’єднань ЧА, які йому були підпорядковані. Зокр. при Сибірському (об’єднувало 15 тис. осіб) у м. Омськ (нині м. в РФ), при політвідділі Запасної армії (2 тис.) в м. Казань (нині столиця Татарстану, РФ). Бюро підтри-